

După ce i-am spus toate acestea, ca să-i construiesc un țarc în care să rățăcească cu gândurile ei, Ea chiar a rămas pe gânduri. Nu s-a gândit niciodată ce forță au cârligele. Nu s-a gândit niciodată că aceste cârlige fac relații încâlcite, atât de greu de desfăcut. Nici o clipă nu s-a gândit că aceste cârlige sunt atât de greu de desfăcut, așa cum un ghem încâlcit nu se lasă desfăcut, nu se lasă deloc pus într-o ordine clară. Știa vag, mi-a spus, sau, mai bine zis, bănuia că există ceva cum sunt cârligele. El însă nu se manifesta ca o persoană prinsă în cârlige.

Ba dimpotrivă. Părea că a reușit să se desfacă, și chiar mai demult, că despărțirea sau dezlipirea de soția sa fusese clară, că atunci când ajungi la o anumită vârstă mai înaintată, când copiii au viața lor și problemele lor, te poți declara liber. Evident, nu o despărțire administrativă, ci una emoțională. Dar, stând pe gânduri și mergând spre amintiri, Ea își dădea seama că nu fusese așa. Că iedera crește mai mult în întuneric și că zidul despre care-i vorbisem se făcea sau credea că este gol, dar nu, iedera mergea spre el. Și el exista.

„Da“, mi-a spus Ea, „acum pot chiar vedea când ar fi trebuit nu numai să văd, dar să și fac ceva. Nu știu ce. Să mă despart sau poate să discut despre ceea ce se întâmpla.

Eram undeva în vacanță“, îmi zice Ea, „ca de obicei. Departe de locul meu și departe de casa lui și telefonul suna mereu. Insistent. Îl vedeam nemulțumit, dar cedant“. I se comunicau de acasă de la el păreri, i se cereau sfaturi și decizii, probleme care erau prezentate ca probleme ale lor, ale unui „noi“, iedera și zidul trebuiau să se înțeleagă, să hotărască ceva al lor. Atunci, pentru Ea a apărut o suspiciune, pe care a îndepărtat-o cu ușurință. Nu era totul clar, totul limpede. Nu părea că o linie desparte două lumi, a iederei și a lui, a zidului, a trecutului și prezentului. Dar Ea nu simțea adierea unei amenințări care ar fi trebuit s-o neliniștească, chiar dacă nu-i plăcea conversația telefonică la care asista fără să vrea.

Oare de ce Ea nu a protestat în vreun fel, nu dramatic, nu cu reproșuri, de ce nu și-a arătat nemulțumirea, nu a spus nimic? Poate că figura ei nu arăta prea fericită, dar poate că vorbele, dacă le-ar fi rostit, ar fi dus la ceva. „La ce să ducă?“, mă gândeam eu, ascultând-o, revenindu-mi în minte ceva scris de Virginia Woolf, care m-a întristat mult, dar m-a și convins de misterele psihice: „Nespusul relațiilor umane e mult mai captivant decât ce articulează limbajul“. Ca și cum ar fi două lumi, una a spusului și una a nespusului.

De ce s-a lăsat Ea în voia unei sorți incerte? Nu acest lucru a făcut ca șocul despărțirii s-o ia pe nepregătite?

Bănuia că, atunci când nu erau împreună, El telefona acasă, pentru că și atunci când venea și apărea, plecând de acasă, imediat primea un telefon și i se cereau asigurări că a ajuns cu bine. „Se vedea că este într-o stare de disconfort și ulterior evita să răspundă la telefon în prezența mea“, mi-a spus Ea. Era însă necesar acest lucru? Poate că ar conta dacă el nu primea telefon, ci suna. Sau rolul de codependent presupune asemenea gesturi? În fond, un singur fel de eveniment este o ocazie de moment care se oferă ca un puzzle, insinuând orice manieră de semnificație. Repetarea gesturilor duce la un înțeles anume. Ce înțeles le putea da ea, discreție, disconfort, jenă, lășitate, protejarea ei de situația în care se aflau, evitarea unei complicități propuse pe față?

Dar eu, care povestesc aceste întâmplări, am sigur altă viziune. Nici nu s-ar putea altfel. Nu este vorba despre viziuni contradictorii, ci despre viziuni diferite, despre percepții diferite și, evident, despre interpretări diferite. Nici un om nu vede același lucru ca altul, deși cei doi se pot înțelege. Viziunile se pot apropia. Vrând-nevrând, mă uitam la Ea. Mă urmărea în discuția noastră, axată acum pe cârlige, cu o privire stăruitoare, ca și cum își recompunea gândurile, le rearanja, iar eu migram către trecutul ei recent. Cârligele schimbau percepția asupra relației cu El. Fără îndoială.

Am simțit nevoia să mă abat de la codependență la căsnicie, la viața de cuplu. Se zice că însăși partea întunecată a unei căsnicii, acel miez negru din inima angajamentului conjugal, leagă oamenii cu ițe misterioase. Fiecare cuplu are reguli de fier sau reguli care devin de fier, ruginind, de care cei doi nu sunt prea conștienți. Căsnicia aplatizează parcă timpul, îl comprimă, îi maschează scurgerea în cotidianul care curge lent, trecutul și prezentul suprapunându-se și trecând unul în altul. Cu spiritul lui lucid, critic și adesea înverșunat, deși deloc agresiv, Oscar Wilde spune că farmecul căsătoriei este că face o viață de decepții absolut necesare ambelor părți. Atașamentul este și el ceva misterios. Fie că este asociat cu obișnuința sau alimentat de nevoi devenite obișnuințe, reale sau nu, el ajută la stabilitatea relației și foarte adesea este mai puțin interesat de starea de fericire cu cineva și mai mult interesat de a sta împreună cu acel cineva. Odată format, atașamentul este greu de rupt.

Viața ei emoțională era acum mai complicată, dolda de întrebări, uneori fără noimă, alteori nedumeriri, părând fixate pe ideea găsirii unei cauze, doar a uneia, clară, solidă, a despărțirii. Dar cârligele complica foarte mult, duceau către un El necunoscut de ea, doar bănuț și, oricum, niciodată știut așa cum credea ea că se cunoaște pe sine. Arăta ca un personaj din Henry Miller despre care acesta spunea că „viața

lui emoțională era un terci care oscila ca un cazac beat“.

Își strângea buzele, zâmbea subțire, nemulțumită, își mișca ușor capul și, cu încăpățănare, căuta răspunsuri. Cu toate complicațiile aduse de problema cârligelor, mi se părea înțepenită în acel moment al declarației lui de plecare de lângă ea, fără să promită vreun viitor posibil, vreo revenire. Și, în fond, ce viitor putea vedea ea, când existau acele cârlige, acele ițe încălcite care-l legau pe el de cea cu care fusese atâta vreme alături? Poate nu împreună, dar, oricum, alături.

Aș fi vrut să înțeleagă că ea nu va putea ști cine este El dacă va persista să evite un fapt evident, și anume că o realitate, despărțirea, nu mai era acum, în acel prezent în care noi două eram împreună, ce a fost când a fost, pentru că despărțirea putea fi reconstituită doar luând în considerare și acel trecut mai îndepărtat când ea nu exista în viața lui. Despărțirea devenise amintire, e drept, proaspătă, dar amintire. În fond, T.S. Eliot o spune atât de bine. Trecutul ar trebui să fie alterat de prezent tot așa cum prezentul este determinat de trecut. Cu alte cuvinte, trecutul este alterat de prezent, prezentul este alterat de trecut. Și, în această mișcare, cârligele lucrează surd, dar sigur.

Aveam atât de multe să-i spun Ei, atât de multe se pot spune despre cârlige, încât am hotărât să vorbim

altă dată, ea continuând să se frământa, eu continuând să dau o formă cât mai puțin confuză lumii cârligelor. Oricum, undeva mai departe de noi, El rămânea cineva pe care nu-l mai puteam evita. Trebuia să-l construim, ca pe un puzzle, chiar dacă nu cred că această imagine confecționată din amintiri și păreri poate fi pusă sub semnul adevărului. Dar poate că, din această întreprindere, fantezia și realitatea, deși se puteau izbi, se puteau reaseza într-un fel. Sfârșitul întâlnirii noastre este de unde începem. Să facem un sfârșit înseamnă să facem un început. Așa mi-a venit ideea să caut în notițe un vers din T.S. Eliot, că tot l-am pomenit mai sus, și, cu un aer optimist, gândindu-mă la viitor, să i-l spun: „Timp pentru tine și timp pentru mine/ Și timp pentru o sută de indecizii/ Și pentru o sută de viziuni și reviziuni/ Înainte de a lua un toast și ceai“. Cum ceai băuserăm, l-am mutat și pe el în viitor. Alt timp, dar pentru amândouă.